

BABCZYŻNA

Charakterystyka i zmiany roślinności oraz siedlisk

Babczyżna to bardzo rozległy obszar łąk wilgotnych i turzycowych użytkowanych kośnie, położony w obrębie torfowiska niskiego dolinowego (Borowiec 1999) w dolinie rzeki Tyśmienica. Na południowo-wschodnich i wschodnich obrzeżach analizowanej powierzchni, na glebach mineralnych występują zbiorowiska świeżych łąk ze związku *Arrhenatherion elatioris* (fot. B1). Od wschodu w kierunku zachodnim (w kierunku rzeki Tyśmienica) wyraźnie zaznacza się gradient uwilgotnienia. W części środkowo-wschodniej (ryc. B1, poligon A) występują przemiennie biegnące równoleżnikowo działki – łąki wilgotne oraz łąki z dominacją turzyc (fragmenty regularnie koszone), częściej wilgotne ziołorośla ze związku *Filipendulion*, nitrofilna roślinność ziołoroślowa (*Galio-Urticenea*) oraz pokrywające się z siecią rowów zarośla wierzbowe (*Salicetum pentandro-cinereae*), a także płyty zbiorowisk leśnych z klasy *Alnetea glutinosae* z dominacją olszy czarnej i brzozy (ryc. B1, poligon A; fot. B2, B3). Na silnie przesuszonych łąkach występuje zbiorowisko z dominacją śmiałka darniowego (fot. B4). Powtarzająca się sekwencja zbiorowisk roślinnych jest konsekwencją koszenia lub jego braku (fot. B5).

We wspomnianym środkowo-wschodnim fragmencie powierzchni (ryc. B1, poligon A) widoczny jest zwiększający się w kierunku zachodnim udział roślinności turzycowej. Wydaje się, że w tej części analizowanego obszaru warunki hydrologiczne kształtowane są w dużej mierze przez aktywność bobra europejskiego. Rów melioracyjny ciągnący się południkowo wzdłuż drogi (ryc. B1, wschodnia granica poligonu A), któremu towarzyszy szuwar trzciny pospolitej *Phragmites australis* jest wypełniony wodą (fot. B6), zaś nasyp na którym znajduje się droga pełni aktualnie funkcję bariery blokującej odpływ wody. Stąd bardzo duże zróżnicowanie poziomu wody gruntowej po obu stronach drogi i w konsekwencji odmienne warunki siedliskowe w części wschodniej (ryc. B1, poligon B i C). Po prawej stronie wspomnianej drogi teren jest częściowo podtopiony (ryc. B1, poligon C), toteż dominują tutaj szuwary turzycowe, które tworzy mozaikę szuwaru turzycy zaostrej (*Caricetum gracilis*), szuwaru turzycy błotnej (*Caricetum acutiformis*), z udziałem kęp turzycy tunikowej *Carex appropinquata* (fot. B7-B9). Fragment ten prawdopodobnie ze względu na podtopienie (gł. wody 10-20 cm) nie jest koszony od co najmniej 2 lat, a podtopione kępy wymienionych turzyc stanowią idealne siedlisko dla wodniczki. Podobny skład gatunkowy i warunki siedliskowe występują w części południowej analizowanego obszaru (ryc B1, poligon D). We wschodnim fragmencie powierzchni (ryc. B1, poligon B)

występują koszone łąki wilgotne, miejscami z dużym udziałem, a nawet przewagą turzyc (fot. B10, B11).

W składzie gatunkowym łąk położonych w zachodniej i północnej części obszaru (ryc. B1, poligon E), który cechuje się większym uwilgotnieniem gleby, znaczny udział mają płaty zespołu *Phalaridetum arundinaceae*, a także wysokie turzyce, głównie turzyca zaostrowa *Carex gracilis*, lokalnie turzyca tunikowa i turzyca błotna *Carex acutiformis*, miejscami tworzące własne zbiorowiska roślinne (fot. B12-B18). Gatunki te tworzą kępy i w przypadku fragmentów łąk niekoszonych od kilku lat stanowią idealne mikrosiedliska do gniazdowania wodniczki. W części północno-zachodniej obszaru duży udział mają ziołorośla z dominacją wiązówki błotnej *Filipendula ulmaria* (fot. B19, B20). Nad rzeką i w odległości kilkudziesięciu metrów od jej koryta dominują szuwary trzcinowe i mozgowe, najczęściej nieużytkowane, prawdopodobnie ze względu na wysoki poziom wody. Uwagę należy zwrócić na masowo występujący tutaj gatunek inwazyjny – kolczurkę klapowaną *Echinocystis lobata*.

Na transekcie badawczym zlokalizowanym w obrębie powierzchni Babczyzna stwierdzono wiele miejsc dogodnych do założenia gniazda naziemnego (kępy turzyc). Obserwacja poziomu wody gruntowej wskazuje na jej fluktuację – w pierwszym roku obserwacji transekt był podtopiony, w trzech kolejnych latach poziomu wody gruntowej był na równi lub poniżej gruntu, natomiast w ostatnich dwóch latach zaobserwowano ponownie wzrost i stagnację wody. Należy nadmienić, że w ciągu roku dochodzi do dużych sezonowych wahań poziomu wody gruntowej. We wszystkich punktach monitorowanej powierzchni stwierdzono użytkowanie kośne w roku poprzedzającym obserwację lub 2 lata wcześniej. Nie stwierdzono tendencji w kierunku zaniechania użytkowania kośnego. Obserwowano względnie stałą obecność kęp gatunków roślinności turzycowej bądź też fluktuację zależną od koszenia. Średnie pokrycie nekromasy utrzymywało się na stałym poziomie (51-100%). Stwierdzono brak lub obecność pojedynczych drzew i krzewów z dominacją wierzby szarej (wzrost wysokości krzewów do 400-450 cm), rzadziej większy ich udział na badanym transekcie (6-33%) bez zaznaczonej tendencji wzrostowej. Zaobserwowano spadek pokrycia trzciny pospolitej z kilkudziesięciu do kilku procent w ciągu ostatnich 2 lat.

Podczas badań terenowych przeprowadzonych na początku sierpnia bieżącego roku większość łąk analizowanego obszaru była wykoszona. Łąki świeże, łąki wilgotne oraz turzycowe w północnej i zachodniej części analizowanego obszaru skoszone były w ponad 90%. Jedynie w około 40% skoszone łąki położone w środkowo-wschodnim fragmencie. Siano w większości przypadków jest suszone i usuwane z łąk. Niestety, część łąk wykoszono pod koniec czerwca i na początku lipca, co jest zjawiskiem niekorzystnym, gdyż terminy te

pokrywają się z okresem lęgowym wodniczki. Fragmenty zbiorowisk ziołoroślowych szuwarów trzcinowych, turzycowych oraz szuwaru mozgowego położone wzdłuż rzeki są nieużytkowane od wielu lat. Problemem jest tutaj wysoki poziom wody utrudniający poruszanie się maszyn rolniczych oraz brak zainteresowania rolników z punktu widzenia pozyskiwania paszy. Analizując sieć drenażu należy podkreślić, że jest możliwe ograniczenie odpływu wody do rzeki Tyśmienica przez wykonanie przetamowań w części zachodniej powierzchni (ryc. B1, poligon E), a tym samym polepszenie warunków wilgotnościowych, sprzyjających rozprzestrzenianiu się szuwaru turzycowego .

Analizując wyniki badań uzyskane w bieżącym roku, a także dane zawarte w *Raporcie* oraz rezultaty obserwacji na transekcji badawczym zlokalizowanym w obrębie powierzchni Babczyzna nie zauważono istotnych zmian roślinności oraz intensywności użytkowania tego obszaru. Nie stwierdzono tendencji w kierunku zaniechania użytkowania kośnego. Mimo fluktuacji poziomu wody w ciągu ostatnich kilku lat widoczna jest poprawa warunków wilgotnościowych, co odzwierciedlają wyższy poziom wody w rowach oraz lepsze uwilgotnienie gleb. Wydaje się, że konsekwencją tych niewielkich zmian warunków hydrologicznych jest większy udział turzyc w obrębie zbiorowisk łąk wilgotnych, także tych zdegradowanych. Ponadto aktualnie bóbr europejski przyczynia się do retencji wody w części wschodniej powierzchni (ryc. B1, poligon B i C), a w lokalnych obniżeniach (ryc. B1, poligon C i D) występuje mozaika szuwaru turzycy zaostrej, szuwaru turzycy błotnej, z udziałem kęp turzycy tunikowej, a podtopione kępy wymienionych gatunków stanowią idealne siedlisko dla wodniczki. Uwagę należy zwrócić na wkraczanie trzciny pospolitej od koryta rzeki w kierunku wschodnim oraz kolczurkę klapowaną – coraz bardziej rozprzestrzeniający się na tej powierzchni gatunek inwazyjny.

Fot. B1. Łąki świeże w południowej części obszaru.

Fot. B2. Ziołorośla z dominacją wiązówki błotnej i krwawnicy pospolitej.

Fot. B3. *Salicetum pentandro-cinereae* i zbiorowisko z *Deschampsia caespitosa* w środkowo-wschodniej części powierzchni.

Fot. B4. Częściowo wykoszona łąka z dominacją śmiałka darniowego w środkowo-wschodniej części powierzchni.

Fot. B5. Koszony i niekoszony fragment łąk, ograniczony ścianą zbiorowisk leśnych i zaroślowych ciągnących się wzdłuż rowów melioracyjnych w środkowo-wschodniej części powierzchni.

Fot. B6. Kanał wypełniony wodą w środkowo-wschodniej części powierzchni.

Fot. B7. Szuwary wielkoturzycowe we wschodniej części powierzchni.

Fot. B8. *Caricetum gracilis* z widocznymi kępami *Carex appropinquata* we wschodniej części łąk zdegradowanych (*Raport*).

Fot. B9. *Caricetum gracilis* na pierwszym planie i *Caricetum acutiformis* z widocznymi kępami we wschodniej części powierzchni.

Fot. B10. Dominacja turzyc we wschodniej części powierzchni.

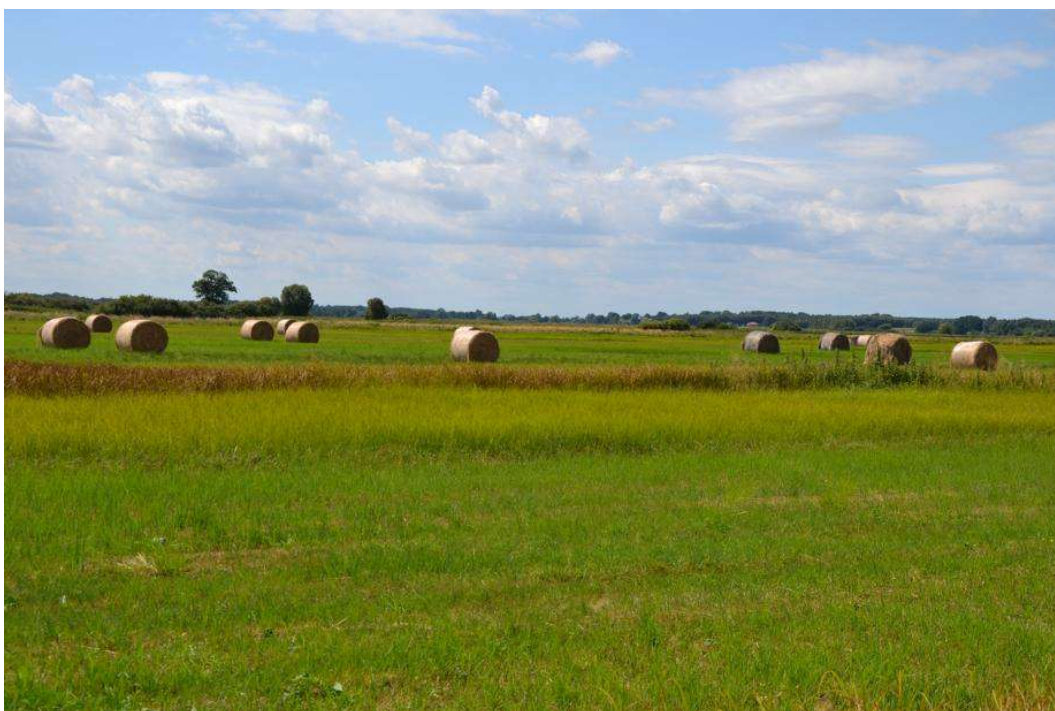
Fot. B11. Dominacja turzyc we wschodniej części powierzchni.

Fot. B12. Łąki wilgotne i turzycowiska (*Caricetum gracilis*, *C. acutiformis*) w centralnej części powierzchni.

Fot. B13. Dominacja zbiorowisk turzycowych (*Caricetum gracilis*) w środkowo-zachodniej części powierzchni.

Fot. B14. Dominacja zbiorowisk turzycowych w centralnej części powierzchni.

Fot. B15. *Caricetum gracilis* i *Phalaridetum arundinaceae* w części środkowo-zachodniej powierzchni.

Fot. B16. Łąki turzycowe w części centralnej powierzchni.

Fot. B17. *Caricetum gracilis* – płat koszony i niekoszony.

Fot. B18. Turzycowiska w części północnej obszaru.

Fot. B19. Ziołorośla z dominacją wiązówki błotnej w części północno-zachodniej obszaru.

Fot. B20. Niekoszony fragment ziołorośli w środkowo-zachodniej części obszaru.

Fot. B21. *Caricetum gracilis* i *Phragmitetum australis* nieopodal koryta rzeki Tyśmienica.

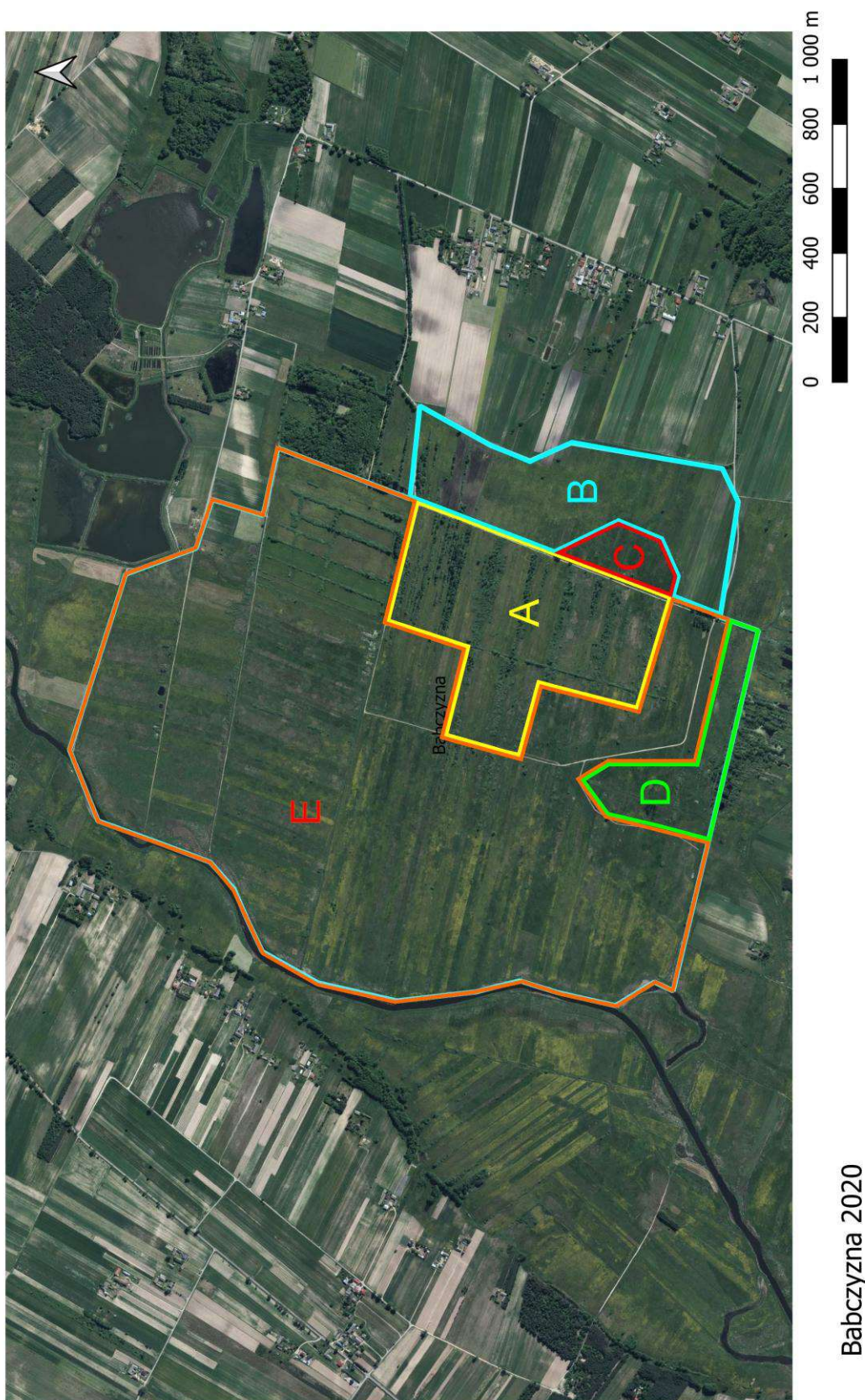

Fot. B22. Szuwar trzciny pospolitej z kolczurką klapowaną wzdłuż rzeki Tyśmienica.

Fot. B23. Kołczurka klapowana nieopodal rzeki Tyśmienica.

Ryc. B1

Babczyzna 2020